

[Marianne Jelved]

gør det arbejde, som politikerne har bestemt – eller i hvert fald har accepteret – at den skal gøre. Vi har en privat sektor, hvis virke for en stor dels vedkommende er reguleret af lovgivning vedtaget i Folketinget i årenes løb. Der er mange om ansvaret, men det er politikerne, der bliver gjort ansvarlige, når problemerne melder sig.

Der er brug for fordomsfrie diskussioner. Vi skal passe på de refleksagtige reaktioner, der blokerer for nuancerede diskussioner og nye løsningsmåder. Blot et enkelt eksempel: større landbrug giver bedre økonomi, siger man. Men faktisk er der undersøgelser, der viser, at dygtigheden hos driftslederen betyder fem gange mere end landbrugets størrelse.

Vi har ikke brug for fjendebilleder; vi har derimod brug for at se tingene i sammenhænge. Det er meget nemt at være imod eller for enkelt-sager, og det er åbenbart svært at se enkeltsager som en del af en helhed i en større sammenhæng. Det er et problem for alle parter, at det er nemt og uforpligtende at rejse en protestbevægelse mod nedlæggelse af en skole, mod besparelser på gymnasier, mens det er vanskeligt at få medlemmer til de politiske partier, skønt det dog er disse partier, der på hver deres måde arbejder ud fra nogle helhedsbetragtninger.

Derfor er de politiske udfordringer større end nogen sinde. Det handler også om folkestyrets troværdighed. Denne troværdighed fremmes ikke af den slags spil, som vi er vidne til i dag.

Jeg vil gerne på den radikale gruppes vegne sige tak til statsministeren for en god åbningstale. Åbningstalen trak bl.a. to væsentlige hovedlinjer op: holdninger som retningsgivende for forandringer – og dernæst: strukturproblemerne i samfundet med veje til at løse disse problemer.

Danmark tjener ikke penge nok til, at vi bare kan bruge flere og flere af dem. Den eksportrende del af den private sektor er for lille, bl.a. i forhold til den offentlige sektors størrelse. Der skal eksporteres mere, og der skal skaffes flere arbejdspladser. Der er ikke råd til mere i løn eller til skattelettelser, der fører til øget privatforbrug. Der er brug for opsparing, der er brug for nye økonomiske vaner. Der er brug for, at de offentlige udgifter og skattetrykket holdes i ro, og det betyder her og nu besparelser på 11 mia. kr. på finansloven for 1989.

Men bag disse strukturproblemer ligger nogle holdninger. Vi har vænnet os til – eller vi har en forestilling om – at ansvaret for snart sagt alt muligt er placeret et andet sted end hos én selv: hos organisationerne, hos de folkevalgte, i systemerne og i sidste instans – når det går helt galt – i Folketinget.

Vi har vænnet os til at tage udgangspunkt i det, folk ikke kan eller ikke forventes at kunne, og så skal andre nok tage hånd om, dosere behandling, tilskud osv.

Når en organisation tilbyder sine medlemmer 24 timers medlemskab – underforstået: vi står bag dig i alle døgnets timer, er det et symptom på en udvikling, der i allerhøjeste grad også handler om holdninger.

Velfærdssamfundet bygger på solidaritet og omsorg, på rettigheder og pligter, på det enkelte menneskes værd i fællesskabet, og der er grænser for, hvad vi kan betale os fra. Vi kan ikke i længden leve på eller af det professionelle, det institutionelle, ansvar.

Erfaringerne med den nye ældrepolitik har vist, at holdninger spiller en væsentlig rolle for løsning af opgaver, for selvhjulpethed, for livskvalitet hos de ældre. Den nye ældrepolitik tager udgangspunkt i det, folk selv kan, og folk vil gerne selv.

De radikale udviklingsprogrammer – om folkeoplysning, om skolen som lokalt kulturcenter, det sociale udviklingsprogram – er udviklingsarbejder, der tager udgangspunkt i, at folk gerne selv vil og kan gå nye og bedre veje. Faktisk bygger disse udviklingsprogrammer på mange af de holdninger, som statsministeren gjorde rede for i åbningstalen.

Når regeringen i miljøpolitikken vil integrere miljøbeskyttelsen i den enkeltes dagligdag, i husholdningerne, i produktions- og samfundslivet, når regeringen vil tage initiativ til store begrænsninger i det samlede energiforbrug og i højere grad bruge vedvarende energikilder, er det eksempler på en måde at give den enkelte mulighed for selv at medvirke til at løse de nødvendige opgaver.

Det er ikke bare tom snak, når vi taler om holdninger. Det er faktisk helt nødvendigt, at alle forstår, at vi ikke kan styre eller regulere os ud af vores problemer i Danmark, men at alle skal arbejde med, hvor vi end har vores gang i dagligdagen.